Muistio

Työelämä
Vesa Rantahalvari

17.10.2023

Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2024 (HE 41/2023 vp.) ja valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2024—2027

1 Valtion talousarvio vuodelle 2024

Hallituksen keskeisenä talouspoliittisena tavoitteena on julkisen velkaantumisen merkittävä hidastaminen hallituskauden aikana. ***EK pitää tavoitetta velkaantumisen hillitsemisestä erittäin perusteltuna***, sillä Suomen velkaantumisen näkymä on erityisesti keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä huolestuttava.

Finanssipolitiikan linja on rakenteellisen alijäämän mittareilla ensi vuonna lievästi elvyttävä, josta se alkaa kiristyä vaalikauden loppua kohti. Mittareihin liittyy epävarmuuksia, mutta yleisellä tasolla finanssipolitiikan linja sopii yhteen ennustetun suhdannekuvan kanssa.

Vuoden 2024 aikana toteutettavien etuus- ja verotusmuutosten yhteenlasketuksi työllisyysvaikutukseksi on arvioitu 60 000–65 000 työllistä, mitä voi pitää erittäin merkittävänä tasona. ***EK pitää talousarvioesitykseen kirjattuja etuus- ja veromuutoksia kokonaisuutena kannatettavina.***

Kannustinloukut lievenevät kokonaisuutena selvästi, vaikkakin eräissä tilanteissa työn vastaanottamisen kannusteet voivat myös heikentyä reformien yhteisvaikutuksena. Tällaisia tilanteita on kuitenkin lähes mahdotonta kokonaan estää etuus- ja verojärjestelmän monimutkaisuuden vuoksi.

EK pitää erittäin tärkeänä, että osaavan työvoiman saatavuuteen kiinnitetään vahvaa huomiota. Yrityksillä on edelleen merkittäviä työvoimatarpeita suhdannekuvan heikkenemisestä huolimatta. Työvoiman saatavuus on suurimpia kasvun pullonkauloja todennäköisesti vielä pitkään.

TE-palveluiden kokonaisuudistuksessa jatkotoimenpiteet esimerkiksi yrityspalveluiden kehittämiseksi ovat vielä täysin avoinna, eikä tilannetta helpota se, että yritystoiminnan kehittämispalveluita ollaan ajamassa alas. ***EK:n mielestä pelkkä yrityspalveluiden päällekkäisyyksien karsiminen ei riitä tilanteen parantamiseksi.*** TE-palveluiden kohdeasiakkaaksi tulisi tällä hallituskaudella ottaa henkilöasiakkaiden lisäksi myös työtä tarjoavat yritykset (erityisesti Mittelstand-kokoluokka), jotka tarjoavat työtä yli työllisyysalueiden rajojen, ja joita ilman korkean työllisyystavoitteen saavuttaminen kestävästi on mahdotonta. Yrityspalveluita tulee kehittää kuntavetoisuudesta huolimatta tiiviisti osana Team Finland-uudistamistyötä, jotta yrityksille avautuu mahdollisuus kansainvälistyä maakunnista maailmalle sekä taata niiden tasaveroinen saatavuus ja laatu koko maassa.

Hallitusohjelman kirjaus siitä, että ”huolehditaan omistajanvaihdoksia helpottavasta palvelutarjonnasta” edellyttää, että Omistajanvaihdosfoorumin toimintaedellytykset säilytetään.

Suomen on oltava houkutteleva maa työperäiselle maahanmuutolle, ja politiikkatoimien tulee tukea tätä tavoitetta. ***EK:n mielestä on syytä tarkastella hyvin kriittisesti eräitä valmistelussa olevia toimenpiteitä, erityisesti niin sanottua 3 kuukauden sääntöä***, koska ne voivat vaikuttaa merkittävän kielteisesti suomen vetovoimaan erityisesti asiantuntija- ja johtotehtävissä työskenteleville, mutta myös suorittavan tason tehtävissä muun muassa silloin, kun niihin liittyy pidempiä rekrytointiprosesseja.

Talous ja tutkimus
Penna Urrila

11.10.2023

Työn verotus kevenee vuonna 2024 kaikissa tuloluokissa, kun otetaan huomioon tuloveron ja työttömyysvakuutusmaksujen muutokset. Yhteenlaskettuna kevennys on noin 500 miljoonan euron luokkaa. ***EK pitää työn verotuksen maltillista keventämistä myönteisenä, koska se parantaa työnteon kannusteita ja tukee ostovoimaa.*** EK korostaa, että Suomen korkeaan työllisyyteen ja vahvaan osaamiseen perustuva menestysstrategia edellyttää työn verotuksen kohtuullisuutta esimerkiksi muihin Pohjoismaihin verrattuna.

Hallitus esittää, että ensi vuonna tuloverotuksen indeksitarkistuksen mitoitusta muutetaan siten, että työttömyysvakuutusmaksun 0,2 prosenttiyksikön alennusta vastaava osuus kanavoidaan valtiolle Työllisyysrahastoon kohdistuvien säästöjen ohjaamiseksi valtion velkakehityksen taittamiseen. ***EK:n mielestä eduskunnan tulee hylätä tämä esitys.*** Julkinen talous tasapainottuu hallitusohjelman mukaisesti ilman lisätoimiakin, kun otetaan huomioon työttömyysvakuutusmaksujen verovähennyskelpoisuus, työttömyysvakuutusmaksujen alennuksen positiivinen työllisyysvaikutus, maksettavia kulutusverojen kasvu sekä se, että julkisen sektorin työnantajatkin maksavat työnantajan työttömyysvakuutusmaksua valtiotyönantajaa lukuun ottamatta.

Hallitus ehdottaa työvoima- ja yrityspalveluiden määrärahaksi ehdotetaan 189 miljoonaan euroa, joka on hieman vähemmän kuin vuoden 2022 varsinaisessa talousarviossa. ***EK katsoo tämän määrärahatason perustelluksi.***

2 Julkisen talouden suunnitelma vuosille 2024–2027

EK:n näkemyksen mukaan julkisen talouden suunnitelman pohjana oleva valtiovarainministeriön talousennuste on ydinoletuksiltaan realistinen. EK korostaa kuitenkin taloustilanteeseen liittyvää epävarmuutta, joka on entisestään kasvanut ennusteen laatimisen jälkeen muun muassa Lähi-idän tilanteen kiristymisen vuoksi.

Julkisen talouden suunnitelmassa esitetyt hallituksen finanssipoliittiset tavoitteet sekä julkisen talouden mittareiden tavoitetasot vuodelle 2027 ovat kannatettavia. Mittareiden saavuttaminen johtaisi julkisen velkaantumisen selvään hillintään suunnitelmakauden aikana, vaikka velkasuhteen nousun katkaiseminen edellyttäisikin vielä lisää toimia seuraavalla hallituskaudella.